

97); 3) англійська правова доктрина кримінального процесу є приватно-позовною, тобто приватна особа має такі ж права під час кримінального переслідування як і публічні органи (Смирнов А. В. Модели уголовного процесса. 2000, с. 137).

При цьому варто відразу зазначити, що така можливість приватних обвинувачів самостійно розслідувати справи збереглася і до сьогодні (Алексеев С. С. Уголовный процесс. 1995, с. 312). Крім того це обґрунтовується тим, що у сучасному кримінальному процесі Англії всі витрати щодо отримання доказів і встановлення злочинця потерпілі беруть на себе, але в подальшому мають право на їх відшкодування. Тому в Англії негайної потреби в створенні спеціальних суб'єктів з розслідування ніколи не було (Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США. 2005, с. 132; Додонов В. Н., Крутских В. Е. Прокуратура в России и за рубежом. 2001, с. 25-26; Грицаєнко Л. Р. Прокуратура в країнах Європи. 2006, с. 148).

Тобто як бачимо, все історичне кримінальне судочинство Англії пронизано духом «приватного» розслідування, де органи кримінального переслідування розглядаються як допоміжний механізм звичайним громадянам, а саме: розслідування приватними обвинувачами стоїть поряд з проведенням розслідування спеціальними суб'єктами. На підставі чого можна робити висновок про те, що процесуальне керівництво досудовим розслідуванням є досить розвиненим інститутом, який у такій країні як Англія, має свої особливості реалізації в практичне життя, оскільки стосується компетенції приватних осіб. Тому з усією впевненістю можна стверджувати про те, що його запровадження в Україні є свідченням того, що реформування нашого правосуддя направлено на шлях, яким йдуть більшість розвинених країн світу, оскільки запроваджуються подібні механізми (інститути). Однак наостанку слід вказати: незважаючи на таке право звичайних громадян Англії проводити своє розслідування, а з ним і здійснювати процесуальне керівництво власними діями, в цій країні існують все ж таки інші органи розслідування, для яких така діяльність взагалі є обов'язковою.

Агакерімов О. Н.

Черкаський факультет Національного університету «Одеська юридична академія», здобувач кафедри кримінального процесу

ДОМАШНІЙ АРЕШТ ЯК НОВЕЛА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Згідно ст. 3 Конституції України, «людина, її життя і здоров'я... визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю», «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави» (Конституція України від 28 червня 1996 р.: чинне законодавство

зі змінами та доповненнями станом на 15 квітня 2011 р.: (офіц. текст). – К.: Паливода А. В., 2011. – 56 с).

13.04.2012 р. було прийнято новий Кримінальний процесуальний кодекс України (далі КПК України, від 13.04.2012 р.), який вступив в дію в ніч з 19 на 20 листопада 2012 року, замінивши Кримінально-процесуальний кодекс України, від 28.12.1960 р. (далі КПК України, від 28.12.1960 р.).

Завдяки прийняттю КПК України, від 13.04.2012 р., пройшла вагома реформа в сфері кримінального провадження, одним із аспектів якої стало впровадження такого запобіжного заходу, як домашній арешт.

У відповідності зі ст. 181 КПК України, від 13.04.2012 р., домашній арешт полягає в забороні підозрюваного, обвинуваченого залишати житло цілодобово або у певний період доби. Домашній арешт може бути застосовано до особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі (Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. за № 4651-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17>).

Проводячи порівняльний аналіз інституту запобіжних заходів КПК України, від 13.04.2012 р. та КПК України, від 28.12.1960 р., можна побачити, що в результаті проведеної реформи кримінального провадження, одними із змін, які стосуються даного інституту, є запровадження домашнього арешту, як запобіжного заходу, обмеження сфери застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою, так як в ст.183 КПК України, від 13.04.2012 р., законодавець зазначає, що взяття під варту може застосовуватись лише у виняткових випадках, і дає вичерпний перелік таких випадків. Оскільки домашній арешт може застосовуватись до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочину, за вчинення якого законом передбачено покарання у виді позбавлення волі, а сферу запобіжного заходу у виді тримання під вартою обмежено, це означає, що до осіб, до яких можна було застосовувати запобіжний захід у виді тримання під вартою до зазначеної вище реформи, в умовах сьогоднішня, після її проведення, якщо вони не входять в коло ризику осіб, зазначених в ст.183 КПК України, від 13.04.2012 р., можна застосовувати такий більш м'який запобіжний захід, як домашній арешт, який в свою чергу покликаний розв'язати ряд зазначених нижче важливих проблем.

1. Поширення туберкульозу в СІЗО. Неналежне виконання органами внутрішніх справ вимог Закону України «Про протидію захворюванню на туберкульоз», зокрема, забезпечення своєчасного, повноцінного та якісного обстеження осіб, які тимчасово тримаються у спеціалізованих установах і приміщеннях, сприяє стрімкому поширенню цього захворювання у слідчих ізоляторах та установах виконання покарань.

З 1994 року спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості хворих на туберкульоз, які надходять до слідчих ізоляторів. Захво-

рюваність на туберкульоз у слідчих ізоляторах у 112 (!) разів вища від середнього показника в державі (Становище у слідчих ізоляторах, неналежне фінансування пенітенціарних установ може призвести до непередбачуваних тяжких наслідків / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=65879).

2. Переповнені СІЗО та ізолятори тимчасового тримання осіб. Як зазначив начальник Головного слідчого управління МВС України, Фаринник В.І., очікується, що шляхом запровадження домашнього арешту вдасться значною мірою розвантажити ізолятори тимчасового тримання осіб та слідчі ізолятори, кількість затриманих в яких не завжди відповідає можливості розміщення таких осіб, що відповідно призводить до порушень прав громадян (Домашній арешт – альтернатива триманню під вартою / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://smi.liga.net/articles/2012-06-26/5947793_domashn_u_aresht_alternativa_trimannyyu_p_d_vartoyu.htm).

3. Навантаження на державний бюджет в зв'язку з триманням заарештованих в СІЗО. Завдяки впровадженню домашнього арешту, як запобіжного заходу, та обмеження сфери застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, в СІЗО буде потрапляти менше осіб. Таким чином буде меншим навантаження на державний бюджет, так як чим менше осіб перебуватиме в СІЗО, тим меншими будуть державні витрати.

Але, не дивлячись на численні позитивні аспекти домашнього арешту кримінального провадження, слід зазначити, що для цього інституту є характерними ряд проблем, які неодмінно потрібно вирішити на законодавчому рівні, наприклад, проблема забезпечення харчами особи, яка не має родичів, і щодо якої застосовано цілодобовий домашній арешт, що може тривати до 6 місяців, проблема явки в суд особи, щодо якої застосовано цілодобовий домашній арешт, адже як така особа зможе з'явитися до суду, і одночасно не порушувати вимогу про цілодобовий домашній арешт тощо.

Отже, підводячи підсумок, враховуючи те, що інститут домашнього арешту потребує певного доопрацювання, все ж його впровадження свідчить про появу не тільки нового інституту запобіжних заходів, а ще й комплексного заходу для розв'язання та вирішення ряду важливих проблем та завдань. «Домашній арешт – більш гуманний запобіжний захід порівняно з триманням під вартою, його запровадження є прогресивним для українського законодавства. Зважаючи на підвищену увагу з боку міжнародної спільноти до цих питань, рішень Європейського суду з прав людини щодо допущених в Україні порушень при взятті осіб під варту та їх подальшому триманні, зазначена тема втрачає гостроту і нагальність після появи нового запобіжного заходу – домашнього арешту» (Домашній арешт – альтернатива триманню під вартою / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://smi.liga.net/articles/2012-06-26/5947793domashn_u_aresht_alternativa_trimannyyu_p_d_vartoyu.htm).